

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
А288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.

ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978—966—419—456—0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

Топал В. С.

студентка 1-го курсу факультету
адвокатури та антикорупційної діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»

АДВОКАТУРА НІМЕЧЧИНИ ТА АДВОКАТУРА УКРАЇНИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Адвокатура є одним із ключових інститутів у системі захисту прав і свобод людини. В Україні, яка перебуває в процесі правової реформи, питання вдосконалення адвокатської діяльності є надзвичайно актуальним. Зіставлення української моделі адвокатури з німецькою дозволить виявити напрями підвищення професійних стандартів, ефективності адвокатського самоврядування та рівня довіри суспільства до адвокатської професії. Як відзначає Т. Б Вільчик, розвиток адвокатури є невід’ємним елементом становлення правової держави, адже саме незалежна адвокатура формує баланс між громадянином і владою [1, с. 62–65].

Отже, метою цього дослідження є проведення порівняльного аналізу системи адвокатури Німеччини та України, визначення спільних і відмінних рис у їх правовому статусі, організаційній структурі, етичних принципах і законодавчому регулюванні.

Німеччина має тривалу історію становлення адвокатури, що бере початок ще з часів Священної Римської імперії. Сучасна модель функціонує відповідно до Федерального закону про адвокатуру (Bundesrechtsanwaltsordnung — BRAO), ухваленого 1959 року та неодноразово оновленого. Усі адвокати (Rechtsanwälte) у ФРН мають єдиний статус, незалежно від спеціалізації чи рівня суду, в якому вони практикують. Контроль за дотриманням професійних стандартів здійснюють місцеві адвокатські палати, які об’єднані у Федеральну палату адвокатів Німеччини (Bundesrechtsanwaltskammer).

Як зазначає Ю. М. Бисага, німецька адвокатура є прикладом гармонійного поєднання самоврядності та державного нагляду. Законодавство гарантує адвокатам широку професійну автономію, проте вони несуть сувору дисциплінарну відповідальність за порушення етичних чи процесуальних норм. Кожен адвокат зобов’язаний діяти незалежно, зберігати професійну таємницю та уникати конфлікту інтересів [2, с.319–320].

В Україні діяльність адвокатури регулюється Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 5 липня 2012 року № 5076-VI, а також Правилами адвокатської етики, ухваленими 3-тнім з’їздом адвокатів України. Адвокатура функціонує на принципах не-

залежності, верховенства права, законності, самоврядування, конфіденційності тощо [3].

Як підкреслює І. Х. Адамова, ключовим викликом для української адвокатури є забезпечення реальної незалежності професії від державних органів, політичного тиску та судової влади. Незважаючи на законодавчо проголошену автономію, практика свідчить про випадки втручання у діяльність адвокатів [4, с.151–154].

Вимоги до осіб, які бажають займатися адвокатською діяльністю, суттєво відрізняються в Україні та Федеративній Республіці Німеччина, головним чином через різну структуру юридичної освіти та кваліфікації.

Згідно із Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», особа, яка бажає стати адвокатом, повинна мати повну вищу юридичну освіту, володіти державною мовою, мати стаж роботи в галузі права не менше двох років, скласти кваліфікаційний іспит, пройти стажування та скласти присягу адвоката України. Після всіх вищезазначених етапів особа отримує свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю, а відомості про неї мають бути внесені до Єдиного реєстру адвокатів України. Наявність страхування професійної відповідальності не є обов'язковою умовою для допуску до професії [3].

Німецький шлях до адвокатури значно довший і вимагає набуття кваліфікації, достатньої для обіймання посади судді (*Befähigung zum Richteramt*), що регулюється Законом про суддів (*DRiG*). Процес включає кілька обов'язкових етапів: 1) університетська освіта, що завершується успішним складанням Першого державного юридичного іспиту (*Erste juristische Staatsprüfung*); 2) обов'язкова дворічна юридична практика (*Referendariat*); 3) другий державний юридичний іспит (*Zweite juristische Staatsprüfung*), який є фінальним і найскладнішим бар'єром.

Тільки після успішного складання обох іспитів та отримання універсальної кваліфікації, особа може подати заяву про вступ до регіональної Палати адвокатів (*Rechtsanwaltskammer*). Обов'язковою умовою для реєстрації та початку діяльності є наявність страхування професійної відповідальності (*Berufshaftpflichtversicherung*) згідно з Федеральним положенням про адвокатуру (*BRAO*).

Отже, порівняння української та німецької моделей свідчить про наявність спільних та відмінних рис. Підтримуємо можливість запровадження для адвокатів України обов'язкового страхування професійної діяльності. Утім, вважаємо недоцільним запозичення досвіду щодо наявності уніфікованого іспиту для адвокатів та суддів.

Список використаної літератури

1. Вільчик Т. Б. Адвокатура й держава: взаємодія в забезпеченні прав і законних інтересів громадян. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2014. № 10–1. Т. 1. С. 62–65 URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/18750/1/62–66.pdf>
2. Бисага Ю. М. Сутність та соціальне призначення адвокатури: конституційно-правовий дискус. *Порівняльно-аналітичне право*. 2022. С. 319–321. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2023/02/60.pdf>
3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076–17#Text>
4. Адамова І. Х. Проблеми забезпечення незалежності адвокатури як інституту громадянського суспільства в Україні. *Науковий вісник ужгородського національного університету*. Серія Право. 2020. № 62. С. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2021/03/Visnik-62–1.pdf>

Науковий керівник: доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук, доцент **Кравченко Марина Олександрівна**

Цуркан Д. С.

студент 4-го курсу факультету
адвокатури та антикорупційної діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»

«ГОНОРАР УСПІХУ» В АДВОКАТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ ДОСВІД УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ПРАКТИКИ

У сучасній адвокатській практиці питання визначення та виплати винагороди за надану правничу допомогу набуває особливої актуальності. Однією з найбільш дискусійних форм винагороди був та залишається «гонорар успіху», який передбачає виплату адвокату додаткової винагороди у разі досягнення позитивного для клієнта результату.

Відповідно до статті 30 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», гонорар є формою винагороди адвоката, яка виплачується за здійснення захисту, представництва та надання інших видів професійної правничої допомоги клієнту. Таке визначення відповідає змісту положень Правил адвокатської етики від 09.06.2017 р. [2], які також присвячені гонорару. Законодавством передбачено два види порядку обчислення гонорару адвоката: фіксований розмір та погодинна оплата [1], проте використання такої форми винагороди адвоката як «гонорар успіху» не заборонено законом.

Мороз І. Р. Взаємодія Національної асоціації адвокатів України з Міжнародною асоціацією адвокатів (ІВА): основні напрями та результати	618
Лукашевич А. Л. Виконання в Україні угоди за медіацією, укладеної за кордоном: сучасні проблеми	521
Німенко Є. О. Цифровізація адвокатської діяльності: досвід ЄС і перспективи в Україні	624
Новицька В. Д., Санжакова М. О. Етичні стандарти адвокатської діяльності: порівняльний аналіз українського та європейського досвіду	628
Ремінська П. В. Вплив європейських стандартів на реформування адвокатури України	630
Топал В. С. Адвокатура Німеччини та адвокатура України: порівняльний аналіз	633
Цуркан Д. С. «Гонорар успіху» в адвокатській діяльності: порівняльно- правовий досвід української та зарубіжної практики	635
Шевченко В. О. Особливості статусу адвоката іноземної держави в Україні	637
Янковська М.-А. В. Конвенція Ради Європи про захист професії адвоката як міжнародний стандарт правової безпеки інституту адвокатури	640
Стефанчук М. М. Інститут безоплатної правничої допомоги: актуальні виклики ...	643